

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-523139-III/06/JS/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 25/07/2008

Pani
Jolanta Fedak
Minister Pracy i Polityki Społecznej
Warszawa

Kielce Laurena Pani Minister

Art. 72 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, iż Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a w szczególności ochronę przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Skłanianie dzieci do żebrania stanowi jednocześnie wykroczenie określone w art. 104 Kodeksu wykroczeń: „Kto skłania do żebrania małoletniego lub osobę bezradną albo pozostającą w stosunku zależności od niego lub oddaną pod jego opiekę, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny”.

Problem żebractwa dzieci nie jest zagadnieniem nowym. Kwestię tę podejmowali moi poprzednicy. Po raz pierwszy podjęto go w latach 2000 - 2001 (sygn. RPO-348455-00-XI/GR), kiedy problem ten cechował się dużą dynamiką. Następnie w 2006 roku po raz kolejny podjęto sprawę wykorzystywania dzieci do żebractwa, kierując wystąpienie do Komendanta Głównego Policji (sygn. RPO-523139-06-XI/GR).

Obecnie, jak wynika z doniesień prasowych, sprawa ponownie nabrała aktualności. W artykule „Na czarne oczy” (tygodnik Polityka z 12 lipca 2008 roku) opisane są dramatyczne przykłady cierpień rumuńskich dzieci wykorzystywanych do żebractwa na terenie naszego kraju. Z artykułu wynika także, iż funkcjonariusze Policji mają ograniczone możliwości skutecznych interwencji w przypadku żebractwa dzieci pochodzących z Rumunii, co może być w pewnym stopniu konsekwencją procesu rozszerzenia Unii Europejskiej w 2007 roku.

W świetle treści artykułu prasowego wydaje się, że przepisy znowelizowanej z dniem 29 maja 2008 r. ustawy o pomocy społecznej w brzmieniu nadanym przez art. 9 pkt 12 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.nr 70, poz. 416) nie zawsze są właściwie rozumiane i realizowane na szczeblu podstawowym pomocy społecznej. Szczególne trudności występują w

koordynacji działań instytucji państwowych i organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania i zwalczania żebractwa dzieci.

W tym kontekście pragnę zwrócić uwagę na treść art. 19 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka (Dz.U. z 1991r. nr 120, poz. 726 ze zm.) który stanowi, iż „Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.”

Należy też mieć na uwadze postanowienia zawarte w Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 16 stycznia 2008 r. : w kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka (2007/2093(INI)) zainicjowanej przez Komisję Europejską. W Rezolucji Parlament Europejski oświadcza, m.in. że „przemoc wobec małoletnich - niezależnie od formy, jaką przybiera, i otoczenia, w tym dom, - nie ma uzasadnienia i że każda przemoc musi być potępiona”. PE wzywa zatem do „uchwalenia na szczeblu wspólnotowym aktów prawnych zakazujących wszelkich form przemocy oraz wykorzystywania”, potępia „wszelkie formy przemocy dokonywane na dzieciach, w tym akty przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej, takie jak tortury, wykorzystywanie i eksploatacja dzieci, uprowadzanie, handel dziećmi lub sprzedaż ich albo ich organów”.

Co więcej w punkcie 106 Rezolucji PE zawarte jest postanowienie" o zadbanie o to by w UE nie było dzieci bezdomnych ani dzieci ulicy", a także „ do przedsięwzięcia odpowiednich i ukierunkowanych działań w celu udzielania pomocy dzieciom bezdomnym i dzieciom ulicy, ponieważ większość z nich cierpi z powodu urazów psychicznych i społecznego wykluczenia, pozostaje poza systemem kształcenia czy opieki zdrowotnej, jest szczególnie narażona na stanie się ofiarami handlu ludźmi (np. prostytutka, handel organami i nielegalna adopcja), uzależnienie od narkotyków i przestępstw, często jest zmuszana do żebrania". Ponadto w Rezolucji wystąpiono do państw członkowskich, o to by „uznały problem tysięcy dzieci żyjących na ulicy i dzieci zmuszanych do żebrania za poważną bolączkę społeczną i istotną kwestię praw człowieka, która narusza Konwencję ONZ o prawach dziecka, i wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia sankcji wobec osób odpowiedzialnych za poniżanie dzieci zmuszanych do żebrania" (pkt. 107).

Działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001r. nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji w sprawie podejmowanych

przez Ministerstwo działań zmierzających do przeciwdziałania zjawisku wykorzystywania do żebrania dzieci sprowadzanych do Polski z Rumunii, w szczególności proszę o udzielenie informacji w przedmiocie:

1. zakresu podejmowanych przez Ministerstwo wewnątrz krajowych i wspólnotowych działań zmierzających do wiarygodnej oceny aktualnych uwarunkowań i skali zjawiska wykorzystywania dzieci do żebractwa;
2. rodzaju i zakresu podejmowanych w ramach kompetencji Ministerstwa działań w odniesieniu do żebractwa dzieci, w tym w obszarze prewencji; oraz
3. stanu prac nad poprawą koordynacji działań między resortami oraz między instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie zapobiegania żebractwu dzieci i zwalczania procederu wykorzystywania dzieci do żebractwa.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że identycznej treści pismo skierowałem do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Sprawiedliwości.

Łukasz Wójcik
Jan Kochanowski